

Euskaltzaindiaren Mendeurrena (2018-2019)

USARRALDE, Ibon

Euskaltzaindiaren Egitasmoen bateragilea

Sarrera

Euskaltzaindia sortzeko prozesua 1918. urtean hasi eta 1919. urtean amaitu zen. Honako hauek izan ziren sorrera prozesu horren baitako gertakari nagusienak:

- 1918-01-25. Bizkaiko Diputazioak onartzen du Kosme Elgezabal eta Felix Landaburu diputatuek aurkeztutako mozioa, zeinetan eskatzen den Bizkaiko Diputazioak eta gainerako hirurek, euskararen akademia [“Bazkunde”] bat sortzea eta sostengatzea erabaki dezaten.
- 1918-09-05. Oñati, Unibertsitatearen eraikina. Eusko Ikaskuntzaren I. Kongresuak [Hizkuntza sailak, zehazki] erabakitzen du aho batez, Txomin Agirre Hizkuntza Sailaren buruaren eskariz, euskararen akademia sortzea eta, orobat, batzorde bat izendatzen da hamabost eguneko epean akademiaren araudia lantzeko: Urreta, Elgezabal, Agirre, Azkue, Olabide, Eleizalde eta Biziola (Olabide izango da, praktikan, lehen proposamena landuko duena). Gainera, une zehaztugabe batean, lehenengo lau euskaltzainak izendatzen ditu: Azkue, Campion, Eleizalde eta Urkixo.
- 1918-10-17. Bilbo, Aldundiaren jauregia. Goian aipatutako batzordea (Elgezabal, Azkue, Olabide, Eleizalde eta Biziola; Urreta eta Agirre ez ziren egon) biltzen da, Olabideren proposamena aztertu eta ontzat ematen du, eta prentsaren bidez zabaltzea erabakitzen du, aldeko eta kontrako iritzia entzuteko.
- 1918-11-17. Bilbo, Aldundiaren jauregia. Batzorde bera (Urreta, Agirre, Azkue, Olabide, Eleizalde eta Biziola; Elgezabal ez zen egon) biltzen da, eta araudiaren azken proposamena onartzen du.
- 1919-03-03. Eusko Ikaskuntzak erabakitzen du araudi-proposamen hori lau

diputazioetara aurkeztea, onar dezaten.

- 1919-04-11. Gipuzkoako Diputazioak proposamena onartzen du.
- 1919-05-05. Bizkaiko Diputazioak proposamena onartzen du.
- 1919-09-02. Arabako Diputazioak proposamena onartzen du.
- 1919-09-03. Nafarroako Diputazioak proposamena onartzen du.
- 1919-09-21. Donostia, Aldundiaren jauregia. Biltzen dira Oñatin izendatuak izan diren lau euskaltzainak (Azkue, Campion, Eleizalde eta Urkixo) eta euskal aldizkarien ordezkariak (K. Etxegarai, RIEV; P. Broussain, *Eskualduna*; Domingo Agirre, *Euskal Esnalea*; Damaso Intza, *Irugarrengo Prantziskotarra*; Cirilo Arzubiaga, *Jaungoiko Zale eta Jesusen Biotzaren Deya*; Toribio Altzaga, *Euskal-Erria*; eta Gregorio Muxika, *Euskalerrriaren alde*), eta beraiekin batera Julian Elortza (Eusko Ikaskuntzaren burua) eta Angel Apraiz (Eusko Ikaskuntzaren idazkaria). Hautatzen dira gainera zortzi euskaltzainak, guztiak bozketaz eta guztiak aho batez: Agirre, Broussain, Adema, Intzagarai, Agerre, Eguzkitza, Olabide eta Lhande.
- 1919-09-28. Blas Ademak gutun baten bidez izendapena ez du onartzen. Gainera guztiek onartzen dute.
- 1919-10-07. Donostia, Aldundiaren jauregia. Euskaltzaindiaren lehen bilkura. Ademaren ukoaren ondorioz falta den euskaltzaina izendatzen da, bozketaz, aho batez: Martin Landerretxe. Orobat lehen karguak izendatzen dira, bozketaz (eta jada ez aho batez): buru, Azkue (7 boto); diruzain, Agerre (4 boto); liburuzain, Urkixo (8 boto); zadorlari [idazkari], Eleizalde (9 boto). Orobat batzorde bat izendatzen da barne-erregelak lantzeko (Azkue, Eleizalde eta Olabide).
- 1919-10-26. Donostia, Aldundiaren jauregia. Euskaltzaindiaren lehen bilera “arrunta”, hau da, euskaltzainak baino ez ziren bildu (Agerre falta da) eta Azkue izan zen mahaiburua. Orobat, lehen ohorezkoak eta urgazleak izendatu ziren.

Gertakari nagusi horiek kontuan hartuta, Euskaltzaindiak bere Mendeurrena ospatu zuen 2018ko iraila eta 2019ko urria bitartean. Euskaltzaindiaren XX. Barne Jardunaldietan, 2017ko martxoaren 30 eta 31n, aurkeztu ziren Mendeurrenerako oinarriko abiaburuak. Ondoren, abiaburu horiek Osoko bilkurak onetsi zituen 2017ko maiatzaren 26an.

Mendeurrenaren Batzorde suntsikorra

Euskaltzaindiaren Mendeurrena kudeatzeko, Euskaltzaindiak Mendeurrena batzorde suntsikorra eratu zuen 2017ko uztailaren 3an. Honako hauek osatu zuten batzorde suntsikor hori:

- Zuzendaritzak izendatutakoak: Andres Urrutia (euskaltzainburua), Xarles Videgain (buruordea) eta Adolfo Arejita (Iker sailburua).
- Osoko bilkurak izendatutakoak: Andres Iñigo, Bernardo Atxaga eta Patxi Zabaleta.
- Teknikariak: Erramun Osa (idazkariordea), Iñaki Mendizabal (Komunikazioa eta Irudia) eta Joseba Zabaleta (kudeatzailea). 2017ko azaroan, Ibon Usarralde, Mendeurrenaren eta Egitasmoen bateragilea batu zen batzordera.

Mendeurrena batzorde suntsikorrak, 2017ko irailaren 14an, “Euskaltzaindiaren Mendeurrena (1918-1919/2018-2019). Lehen txostena” dokumentua onartu zuen, Osoko bilkurak 2017ko maiatzaren 26an onetsitako abiaburuen osagarri gisa.

Osoko bilkurak ontzat eman zuen Mendeurrenaren egitaraua 2018ko otsailaren 23an, Iruñeko udaletxean egindako bilkuran.

Mendeurrenaren leloa, logoa eta marka

Mendeurrena batzorde suntsikorrak egitaraua lantzearekin batera Mendeurrenaren leloa, logoa eta horren araberako markaren eskuliburua landu zituen 2018ko udaberrian. Logoa aukeratzeko, hiru proposamen jaso ziren. Azkenean, Digitalak-Haratago enpresaren proposamena aukeratu zen eta jarraian, markaren eskuliburua osatu zen Mendeurrenean zehar logo eta lelo horren erabilera arautzeko.

Mendeurrenaren ideia nagusiak

Euskaltzaindiaren Mendeurrenaren baitan honako ideia hauek azpimarratu nahi izan ziren:

- Mendeurrenaren egitaraua gauzatzeko elkarlanean jardutea beste eragile publiko, pribatu eta sozialekin.
- Mendeurrenako egitarauko ekimenetan, atzera begira baino etorkizunera begira jardutea.
- Mendeurrenaren bidez ekarpena egitea euskararen biziberritze prozesuari.

Mendeurrenaren helburuak

Euskaltzaindiaren Mendeurrenaren baitan honako helburu hauek finkatu ziren:

- Euskaltzaindiak mende honetan egin duen lana gizarteratzea eta eginiko bidea balioestea, eta, autokonplazentzian erori gabe, ondo egindakoak azaltzea eta eginkizun daudenak identifikatzea.
- Mendeurrena baliatzea Euskaltzaindiak Iker eta Jagon sailetan etorkizuneko dituen asmoak (hiztun eta erabiltzaileek dituzten beharrak) eta ildo estrategikoak gizarteratzeko.
- Euskaltzaindiaren aitzindaritzaren tarteko dela, euskararen eta euskal kulturaren inguruan, gizarte zibila egituratzen saiatzea, pentsamolde desberdinen gainetik. Helburu nagusia zen datozen bi hamarkadetan euskararen biziberritzeari bultzada berria ematea, gizarte zibiletik abiatuta.

Mendeurrenaren ekarpena

Euskaltzaindiaren Mendeurrenaren egin beharko lukeen ekarpena edo utzi beharko lukeen legatua hasiera-hasieratik finkatu zen, egitarauko ekintza eta jardueretan islatu zedin.

Egitarauaren aurkezpen publikoa

2018ko martxoaren 23an aurkeztu ziren publikoki, Euskaltzaindiaren Bilboko egoitzan, Mendeurrenaren ideia nagusiak, helburuak eta egitaraua, eta orobat leloa, logoa eta marka.

Lankidetza hitzarmenak, babesleak eta laguntzaileak

Mendeurrena gauzatzeko hainbat erakunderekin eta hedabiderekin lankidetza hitzarmenak sinatu ziren eta hainbat erakunde publiko eta pribaturen babes ekonomikoa jaso zen.

Lankidetza hitzarmenak

- Amaia Ballesteros/Juan Luis Zabala.
- Aukeran.
- *Berria*.
- Bilbao Bizkaia Kutxa.
- Bilboko Korala.
- Bizkaia Irratia.
- Cadena Ser Euskadi.
- Cadena Ser Navarra.
- Digitalak-Haratago.
- EITB taldea.
- *El Correo*.
- *El Diario Vasco*.
- Elkar Fundazioa.
- Eroski Fundazioa.
- Euskal Irratiak.
- Euskalerrria Irratia.
- *Gara*.
- *Herria*.
- Ikastolen Elkartea.
- Kutxa Fundazioa.
- Laboral Kutxa.
- Noticias Taldea.
- Radio Nervión.
- Tartean.

- TeleBilbao.
- Tokikom.
- Ulma Fundazioa.

Babesle ekonomikoak

- Arabako Foru Aldundia.
- Baionako Udala.
- Bilbao Bizkaia Kutxa Fundazioa.
- Bilboko Udala.
- Bizkaiko Foru Aldundia.
- Crédit Agricole.
- Donostiako Udala.
- EITB.
- Elkar Fundazioa.
- Eroski Fundazioa.
- Espainiako Gobernua.
- Euskal Hirigune Elkargoa.
- Euskararen Erakunde Publikoa.
- Eusko Jaurlaritzaren
- Gipuzkoako Foru Aldundia.
- Iruñeko Udala.
- Kutxa Fundazioa.
- Laboral Kutxa.
- Nafarroako Gobernua.
- ULMA Fundazioa.
- Vitoria-Gasteizko Udala.

Mendeurrenaren egitaraua

Mendeurrenaren egitarauan 5 motatako ekintzak aurreikusi ziren:

- Egitarau akademikoa (jardunaldiak, argitalpenak eta erakusketa tematikoak).

- Egitarau instituzionala.
- Egitarau artistiko-kulturala.
- Euskaltzaindiaren lehen 100 urteak islatzeko ekimenak.
- Beste izaera bateko ekimenak.

Egitarau akademikoa - Jardunaldiak

Jardunaldi akademikoei buruzko informazio guztia hemen kontsulta daiteke: <https://www.euskaltzaindia.eus/egitaraua/jardunaldi-akademikoa>. Honako hauek dira Mendeurrenean zehar egin diren jardunaldi akademikoei buruzko datu orokorrak:

- 2018ko irailetik 2019ko irailera egin dira; guztira, 10. Jardunaldi horietan aztergai izan dira euskara batua, hizkuntza gutxiagotuen jagotea, ahoskera, dialektologia, literatura, onomastika, hiztegi historiko-etimologikoa, gramatika eta, ingurune digitala eta hizkuntzen estandarizazioa.
- Jardunaldi horietan 170 hizlarik eta 75 aurkezle-moderatzailek parte hartu zuten.
- Jardunaldietan 1.100 parte hartzaile izan ziren.
- Jardunaldiak bideoz grabatu ziren. Bideo horiek Euskaltzaindiaren YouTubeko kanalean ikus daitezke: <https://www.youtube.com/channel/UCHxsqx-kYOjIjWUmrIkkFw/playlists>.
- Jardunaldiak streaming bidez jarraitu ahal izan ziren: guztira, 98 streaming ordu izan ziren eta 2.599 ikustaldi izan zituzten.
- Jardunaldiak euskararen lurralde guztietan egin ziren.
- Jardunaldi horietako batzuk nazioarteko izaera izan zuten.
- Jardunaldi bakoitzak bere argitalpena izango du: 2019an eta, batez ere, 2020an eta 2021ean argitaratuko dira.
- Jardunaldiak Euskaltzaindiaren jardun eremu eta aztergai guztiei buruzkoak izan ziren.
- Jardunaldi horietan Euskaltzaindiaren batzorde, lantalde eta egitasmo guz-

tiek parte hartu zuten.

Jarraian dauden loturetan klikatuta jardunaldi akademiko bakoitzari buruzko informazio xehea irakur daiteke:

- [Euskara batua eta Ipar Euskal Herria: 1964-2018” jardunaldia: 2018ko irailaren 13an, Baionan, Herriko Etxean.](#)
- ["Arantzazutik mundu zabalera \(1968-2018\)" Euskaltzaindiaren XVII. Biltzara: 2018ko urriaren 4an, 5ean eta 6an, Arantzazun.](#)
- ["Hizkuntza gutxiagotuak jagon, euskaraz bizi" Euskaltzaindiaren XXIII. Jagon jardunaldia: 2019ko urtarrilaren 17an eta 18an, Iruñean, Baluartan.](#)
- ["Eta ahoskera zer?" jardunaldia: 2019ko otsailaren 14an, Gasteizen, Artiumen.](#)
- ["Aniztasuna: hizkeren berba-mintzoak" Euskaltzaindiaren II. nazioarteko Dialektologia jardunaldia: 2019ko martxoaren 14an eta 15ean, Bilbon, Euskal Museoan.](#)
- ["Idazkien eta hizkuntzen arteko itzulpena: eskuizkribuak, inprimakiak, literatura-artxiboak" Euskaltzaindiaren nazioarteko Literatura jardunaldia: 2019ko maiatzaren 16an eta 17an, Bilbon, Euskaltzaindiaren egoitzan.](#)
- ["Onomastika-ondarea babestu eta gizarteratu: han-hemengo esperientziak" Euskaltzaindiaren nazioarteko Onomastika jardunaldia: 2019ko ekainaren 13an eta 14an, Gasteizen, Europa jauregian.](#)
- [Euskal Hiztegi Historiko-Etimologikoaren aurkezpen jardunaldia: 2019ko uztailaren 4an, Euskaltzaindiaren Bilboko egoitzan.](#)
- ["XXI. mendeko gramatikak" jardunaldia: 2019ko uztailaren 11n, Donostian, Luis Villasante Ikergunean.](#)
- ["Ingurune digitala, hizkuntzen estandarizazioa eta euskara" nazioarteko jardunaldia: 2019ko irailaren 12an eta 13an, Donostian, Tabakaleran.](#)

Egitarau Akademikoa - Erakusketak

Egitarau akademikoaren baitan bi erakusketa sortu edo berritu ziren eta horiek Euskal Herriko hainbat herritan jarri ziren. Erakusketei buruzko informazio xehea

jarraian dauden loturetan:

- ["Baiona: 1964, euskara batuaren zedarria erakusketa"](#) - Baionan, Maulen eta Hazparnen.
- ["Euskara Ibiltaria erakusketa berritua"](#) - Bilbon, Bermeon eta Donostian.

Egitarau Akademikoa - Argitalpenak

Egitarau akademikoaren baitan zortzi argitalpen aurkeztu ziren Mendeurrenaren harira. Argitalpenei buruzko informazio xehea jarraian dauden loturetan:

- [Ardi Galdua liburua.](#)
- [Euskara Batuaren Eskuliburua.](#)
- [Euskaltzaindiaren adierazpenak - Euskararen sustatzea \(1976-2018\) liburua.](#)
- [Hizkuntza-zuzenbidea testu-bilduma euskaraz liburua.](#)
- [Euskararen Herri Hizkeren Atlas - X. liburukia.](#)
- [Kale eta karriken izenak hautatzeko eta idazteko irizpideak liburua.](#)
- [Euskal Hiztegi Historiko-Etimologikoa liburua.](#)
- [Pertsona izendegi berritua.](#)

Egitarau Instituzionala

1918ko urtarrilaren 25ean Bizkaiko Diputazioak Kosme Elgezabal eta Felix Landaburu diputatuek aurkeztutako mozioa onartu izanaren gomutan, 2018ko uztailaren 20an Mendeurrenaren Ohorezko Patronatua eratu zuten hogeita bat erakundek Bizkaiko Foru Jauregian. Informazio gehiago hemen: [Mendeurrenaren Ohorezko Patronatuaren eraketa bilera. Bilbon \(Bizkaiko Foru Aldundian\), 2018ko uztailaren 20an.](#)

1919ko urriaren 7an egin zen, Donostian, Gipuzkoako Foru Jauregian Euskaltzaindiaren lehen bilkura. Bilera horren gomutan, Mendeurrenaren amaiera ekitaldia egin zen, 2019ko urriaren 5ean, Gipuzkoako Foru Jauregian. Informazio gehiago

hemen: [Mendeurrenaren amaiera ekitaldia: Donostian, 2019/10/05ean](#). Hona hemen Andres Urrutiaren egun horretako hitzaldia:

Egun on, guztioi!

Lehenengo hitzak eskerrak emateko ditut. Eskerrak euskal gizarteari, elkarte eta erakunde andanari, herri-erakundeei. Eskerrak, urte hauetan guztietan bidelagun izan zaituztegunelako, Mendeurren honetan hur-hurrean lanean jardun dugulako, elkarrekin!

Gipuzkoako plazatik gatoz orain Euskaltzaindiaren Mendeurren izango duen azken ekitaldi instituzionala ospatzera. Sokadantzaren bitartez, Denak soka berekoak garela irudikatu dugu, euskarak bakoitzaren jatorria eta pentsamoldea gorabehera bilbatzen gaituelako, euskara guztiontzat eta guztiona dela aditzera eman nahi dugulako.

Ehun urte egin ditu euskararen Akademiak. Ehun urte euskararen historia euskal gizartearekin eta jendearekin batera egiten. Horrexegatik, go-goan hartu behar ditu Euskaltzaindiak, lehendaurrez, Euskaltzaindia ehun urteetan osatu duten guztiak: euskaltzain oso, ohorezko, emeritu, urgazle, batzordekide, langile eta Akademiaren lanetan parte hartu eta lagundu duten guztiak, horiek gabe ezinezkoa izango baitzen Akademiaren jarduna. Biografia desberdinekoak izanik ere, guztion artean egin zuten, egiten dugu eta egingo duzue, ziur nago, iraganeko, oraingo eta geroko Euskaltzaindia, Euskaltzaindia bera gu guztiok, euskal hiztun-elkartea osatzen dugun guztiok osatzen baitugu, norbaitek osatzekotan.

1918-1919 urte bitarte horretan sorturiko Akademiak, egun euskararentzako erakunde aholku emaile ofiziala denak, historian zehar, zin-zinezko komunitate zientifiko eta akademikoa ondu du, eta bere egitekoa gizartearen zerbitzuan jarri du.

Ehun urte geroago, Euskaltzaindia zuen aurrera dator, gizartearen aurrera dator, besteak beste, hasierako hura, ekin eta jarrai, beste batekin elkartuz, Ehun urte euskara ehuntzen, hori egin duelako Euskaltzaindiak azken ehun urte hauetan, euskara ehundu, bilbatu eta egituratu.

Euskara instituzionalizatu dugu, eta gizarteari zerbitzua eman diogu. Ehun urte bete ditugu jarraitutasunez eta Euskal Herri osoan presente egoten, egunero lanean, etenik gabe. Tenore bateko eta besteko gobernuak ezagutu ditugu, euskararen aldeketasunak eta 'kontrakoak', eta aurrera egin dugu beti, euskal hiztunen elkartea aldeztu, bultzatzen. Hori baita gure zeregina, hauspoa, bihotza eta kemenaren arrazoa.

Hasierako hura bi arlotan mamitu zuten orduko euskaltzainek, Iker eta Jagon sailetan. Euskara ikertu, ikertzen eta ikertuko du Euskaltzaindiak, euskara jagotearekin batera. Ehun urteetan, hainbat aldi igaro ditu euskarak, batera eta bestera, garai zailak, gaitzak, gozoagoak... baina guztietan egon da zutik Euskaltzaindia, euskara jomuga bakarra duela eta gure hizkuntzari emana.

La institución que hace cien años impulsaron las Diputaciones Forales de Álava, Bizkaia, Gipuzkoa y Navarra para el cultivo y la promoción del euskera es hoy una realidad ya centenaria. Agradecer su presencia hoy entre nosotros es de justicia, como lo es el agradecer la presencia del Gobierno Vasco, del Gobierno de Navarra, del Gobierno español y de la Comunidad de Aglomeración del País Vasco – Euskal Hirigune Elkargoa, simbolizando de esta manera el reconocimiento institucional a Euskaltzaindia-Real Academia de la Lengua vasca, por parte de los poderes públicos de todos los territorios del euskara.

Euskaltzaindia es, desde su creación hace un siglo, transfronteriza y plural, porque nuestra lengua, el euskera, es también transfronteriza y engloba a una comunidad de hablantes también plural. Una comunidad de hablantes dispersa por todo el mundo. Es por ello que quiero aprovechar este momento para lanzar un mensaje de cercanía, afecto y reconocimiento a la diáspora vasca, a esa red de personas, familias e instituciones dispersas por todo el mundo, que han sido y son nuestros mejores representantes y que han trabajado denodadamente para transmitir, promocionar y difundir nuestra lengua y nuestra cultura.

Euskara batua, euskara modernoa, Euskaltzaindiaren engaiamendua

Euskararen batasuna lortzeko aitzindaritza hartu zuen Euskaltzaindiak eta, hainbat euskal eragilerekin batera, euskara batuaren gorpuztea bideratu du eta egun ere bideratzen du.

Orobat, Euskaltzaindiaren oinarrian daude bestelako errealitateak, garai zail eta ilunetan sortu zituenak, eta gerora berezko izaera erdietsi dutenak: Bertsolari Txapelketak, AEK, Euskal Idazleen Elkarteak, itzultzaileak, euskarazko tituluak, UZEI, ikastolak, euskarazko argitalpenak, literatura eta ikerketa lehiaketak, hiztegiak eta abar. Hasiera emanez geroztik euskararen eta euskal kulturaren garapenerako erabakigarri gertatu eta euskalgintzan errotu egin direnak.

Horrela sortu da euskalgintza modernoaren azpiegitura eta hortxe egon da eta egongo da beti euskararen Akademia.

Mendeurren honek, alabaina, beste baterako bidea jorratzen edo irekitzen du. Mendeurren honetatik aurrera, nahitaez, Euskaltzaindiaren lanak bestelako eite eta ezaugarriak izango baititu.

Izatez, guk bete-betean egon eta bizi nahi dugu XXI. mendean, eta esango nuke azken 14 urteetan egin ditugun aldaketa eta ahaleginak norabide horretan doazela. Uste dugu aldaketa horiek nabaritzen ari direla, eta ondoko urteetan are gehiago nabaritutako direla. Besteak beste, Mendeurrena hori guztia erakusteko baliatu nahi izan dugu.

Badakigu zeintzuk diren gure on-gaitzak, badakigu zeintzuk diren gure betekizunak, euskal gizartearen beharrezanezi behar bezala erantzuteko asmoz, Euskaltzaindiaren zerbitzu-bokazioa aspaldikoa da, baina azkartu eta indartu egin behar dugu.

Eta ez dira horiek berba hutsalak: sare sozialetan gaude -Youtube, Instagram, Twitter eta Facebook-en-; Euskaltzaindiaren Hiztegia digitalizatu genuen 2016an, eta aldiari aldaketak sarera igotzen ditugu sei hilabetero; euskarazko corpus linguistikoetan aitzindari izan ginen eta azken urteetan egin ditugun liburuak euskarri digitalean atera ditugu eta guztion eskura

jarri ditugu; Mendeurrenaren kariaz webgune berria dugu, erabiltzaileen mesedetan; Euskal Herriko gizarte eragile eta erakunde ofizialekin etengabeko harremanak ditugu, beraiekin edozenbat egitasmo antolatu eta partekatu ditugula; gure egoitzen ateak zabaldu ditugu, jardunaldiak, musika emanaldiak eta bisita gidatuak eskainiz publiko zabalarentzat, euskalgintzako eragile eta elkarteei harrera eginez, horiek ere erabil ditzaten.

Jakitun gara aldaketa bide horrek geldiunerik gabekoa behar duela izan, eta horretarako prestatzen ari gara, etorkizunari so. Baina batez ere, Euskaltzaindiak Mendeurrena baliatu nahi izan du euskararekin, euskal kulturarekin eta euskal gizarte osoarekin duen konpromisoa berrizatzeko, eta, bide batez, dei zabala egin dio euskal gizarte osoari: hain justu, aldi berriari, XXI. mende korapilatsu baina itxaropentsu honi, ilusio berrituarekin ekiteko deia, denok baikara ezinbestekoak euskara indartu eta normalizatuko badugu.

Este centenario nos sirve, por tanto, para renovar nuestro compromiso con la sociedad y nuestra ilusión por seguir trabajando por y para el euskera, con quienes, desde el ámbito público y privado, laboran en el día a día para garantizar el futuro de nuestra lengua. Gracias a todos y todas... y una invitación. Invitación a continuar juntos nuestro trabajo por la lengua vasca, como elemento significativo del acervo cultural que nos une, símbolo de nuestro ser e instrumento de cohesión social.

Hona, bada iazko urrian euskara batuaren lehen 50 urteak gogorarazteko sustatu genuen Arantzazuko biltzarraren adierazpenaren hitzak: Adierazpena iaz argitaratu genuen.

Euskaltzaindiak engaiamendua adierazten dio gizarteari, ez goitik beherrako ezarpenaren aldetik, ezpada pedagogiaren eta konpromisoaren aldetik, ideologia politikoetatik at. Koordinazio lanaren bidez gauzatuko du euskara batuaren sustapena eta bultzada.

Koordinazio horretan ari dira Euskaltzaindia, euskalgintza, gizarte era-

gileak, herri-aginteak eta gainerako erakundeak, eta eginkizun horretan aintzat hartu behar dira euskara batuaren inguruko orain arteko erabakiak, euskara estandar baten nondik norakoak. Izatez, aurrerantzean ere eman beharko dira pausoak euskara batuaren alorrean euskalgintzarekin batera, hizkuntza zerbait bizia baita, etengabe aldatzen ari dena, gizarteak izan ditzakeen premiei egokitzeko asmotan. Hitz batez esateko, Euskaltzaindiak zerbitzua eman behar dio gizarteari, eta euskaldunengandik jasotzen duena euskaldunei itzuli, beraien onura eta erabilerarako”

Debemos prestar ayuda al uso social del euskera y es evidente que debemos facilitar el camino hacia ello, porque, hoy en día, está cada vez más extendida la presencia del euskera en todos los territorios de Euskal Herria. En ello también debemos aunar los cometidos tradicionales de Euskaltzaindia, es decir, la investigación y el fomento del euskera mediante las secciones de Investigación (Iker) y Tutelar (Jagon), tal como lo establecieron los fundadores de la Academia y como lo ha hecho la Academia a lo largo de toda su historia.

On trouve dans les travaux d'Euskaltzaindia des exemples très nombreux sur cette double implication et aujourd'hui nous devons mener ces travaux en collaboration avec les acteurs publics et privés de la politique linguistique pour construire une politique linguistique solide autour du basque.

Etorkizunerako Ardatzak

Euskaltzaindiak euskararen alorreko eta, oro har, euskal kulturaren eta bestelako alorreko gizarte-eragileekin batera jardun nahi du eta jardun behar du, ahalik eta modu zabalenean. Horretan jarriko ditu indarrak hurrengo urteetan.

Hartara, zuen aurrean gaude gaur, Mendeurrena ixtera goazenean, eta horretarako gaude ehun urte geroago Gipuzkoako Foru Aldundiaren Jauregian, duela ehun urte Euskaltzaindiaren lehen Osoko bilkura egin zen leku

eta aldi berean. Zuen aurrera gatoz gure lanarekin, gure eginak, egiteak eta eginkizunak gizartearen eskura jartzera.

Joan den urteko irailean izan genuen Mendeurren hasierako lehen ekitaldia Baionako herriko etxean. Han banatu zitzaigun partaideei halako koadernoak, halako kaierra, oharrak eta abar jasotzeko. Orduantxe agindu 'nion nire buruari', eta gaur berresten dut agindu hura, Mendeurrenaren urte osoko kontuak bertan idatziko nituela eta azken honetan zuei eskainiko.

Horrela egin dut eta gaur idatzi dut azken oharra, hain zuzen ere, gaur zuen aurrean aurkezten ari naizena. Koadernoan idatzita dut Euskaltzaindiak lantzen dituen gaiak banan-banan aztertu dituela eta XXI. mende hasieran jarri dituela bere zereginak. Horiek garabidean jartzeko, Euskaltzaindiak badaki eskaintzen duen zerbitzua azkartzearekin batera, herritarrekin, elkarte eta erakundeekin, euskalgintzarekin eta herri-erakundeekin batera jokatu behar duela.

Helburuak eta etorkizuna hor ditugu, besteak beste, digitalizazioa, nazioartekotzea, profesionalizazioa eta gizarteratzea. Horiek izango dira gure ardatzak, gure abiaburuak. Eta horietan Euskaltzaindia zuen zerbitzura dagoenez gero, zuen laguntza eta kolaborazioa behar-beharrezkoak ditugu.

Vocación de servicio, digitalización, internacionalización, profesionalización, socialización... no son palabras huecas para nosotros. Son los ejes de nuestro trabajo para los próximos años.

Euskaltzaindiaren historian, Bilboko Erribera kaleko seigarren zenbakiko egoitza zaharrean, euskararentzako garai ilunetan ere, atean beti egon zen euskarazko errotulu hau: Deitu gabe, sartu!

Euskararentzako garairik zailenetan Euskaltzaindiak beti izan zituen bere atek zabalik euskararentzat, euskal kulturarentzat eta gure ardatz diren hiztunentzat... Gaur ere, atek zabal-zabalik ditu Euskaltzaindiak.

Duela ehun urte bezalaxe, jakitun da XXI. mendeko eskakizunak era as-
kotakoak direla eta lanabes berriak behar direla aurrera joateko, euskara
bultzatzen segitzeko. Horien bila goaz, horien peskizan goaz.

Ekin eta jarrai izan da hasieratik gure leloa, guztion leloa, etorkizunean
ere izaten segituko duena, eraberritua eta mamitua, euskararen aitzinamen-
dua ahalbidetzeko. Hona berriz gaurko leloa: Denok soka berekoak gara!.
Hona, azkenik ere, gure historiaren laburpena: Obrak mintzo, 100 urte eus-
kara ehuntzen!

Atxiki dezagun euskara. Arian-arian, egunero idatzi dezagun gure etorki-
zuna, elkarrekin! Lagunok, herritarrok... ehun urte igaro dira... Euskaltzain-
dian, bidelagun zaituztegu, mende berri bati hasiera eman diogu jada!

Mila esker!

Bi ekitaldi nagusi horiez gain, Euskaltzaindiak hamar ekitaldi instituzional
gehiago egin zituen Mendeurrenaren baitan: jardunaldi akademiko bakoitzaren
hasiera ekitaldiak, hain zuzen ere. Honako hauek izan ziren: [Jardunaldi akademi-
koen hasiera ekitaldiak](#).

Egitarau Artistiko-Kulturala

Ekimen artistiko-kulturalei buruzko informazio guztia hemen kontsulta daiteke:
<https://www.euskaltzaindia.eus/egitaraua/ekitaldi-artistiko-kulturalak>

- [Mende berria kantuz](#) izeneko koru emanaldiak, Bilboko Koral Elkartearekin elkarlanean. Guztira bost egin ziren: Iruñean, Bilbon, Gasteizen, Donostian eta Baionan.
- [Ghero](#) izeneko antzerki emanaldiak, Tartean Teatroarekin elkarlanean. Guz-
tira, berrogeita sei emanaldi egin ziren, Euskal Herriko herrietan barrena.
- [Hitzaldia euskal literatura zaharrari buruz Martutuneko kartzelan](#) izeneko iraku-
rraldi dramatizatuak, Bernardo Atxaga eta Joxe Kruz Gurrutxagaren eskutik.

Guztira, 13 herritan egin ziren emanaldiak.

- [BizHitza](#) izeneko dantza emanaldiak egin ziren, Aukeran dantza konpainiarekin elkarlanean. Guztira, 6 emanaldi egin ziren.
- [Lautan Hiru](#) izeneko antzerki festibala egin zen Bira, Cafe Bar Bilbao eta 7Katu Gaztetxearekin elkarlanean. Guztira, 12 emanaldi izan ziren.
- *Astelehen buruzuriak* izeneko musika emanaldiak egin ziren Bilboko egoitzan. Informazio gehiago [hemen](#).
- Mendeurrenako [erromeria](#) egin zen Bilboko Plaza Barrian, Aiko Taldearekin elkarlanean.

Guztira, ekimen artistiko-kulturalen 90 emanaldi antolatuta ziren eta horietara 9.150 ikus-entzule/parte-hartzaile bertaratu ziren. Ekimen artistiko-kulturaleri buruzko informazio guztia [hemen](#) kontsulta daiteke.

Lehen 100 urteak islatzeko ekimenak

Euskaltzaindiaren lehen 100 urteak islatzeko hiru ekimen bultzatu ziren:

- [Euskaltzaindia: egunak eta lanak dokumentala](#). Euskaltzaindiaren Mendeurrenari buruzko dokumental luze bat eta lau dokumental labur ekoitzi ziren (gaztelaniaz, frantsesez eta ingelesez azpigitulaturatuta). Dokumental horiek Beittu enpresak ekoitzi zituen, Bernardo Atxagaren ideia originalean oinarrituta, Fermin Etxegoien zuzendaritzapean. Hemen ikus daitezke: <https://www.youtube.com/watch?v=kNrIu3gyAXY&list=PLShXIrPR19Gx3zonNwPbYr95oEzNI-uyG>
- [Berri gogoia liburua](#). Euskaltzaindiaren lehen mendeari buruzko liburua ondu zuen Juan Luis Zabala idazleak.
- [Euskaltzaindia, euskararen ehun urteko laguna komikia](#). Euskaltzaindiaren lehen mendeari buruzko liburua ondu zuten Amaia Ballesteros marrazkilariak eta Juan Luis Zabala idazleak.

Bestelako ekimenak

Euskaltzaindiaren Mendeurrenaren baitan beste lau ekimen ere egin ziren:

- [Nazioarteko lankidetzaren hitzarmena.](#)
- [Euskara batuaren adierazpena.](#)
- “Euskararen herria ehuntzen” unitate didaktikoa.
- Euskaltzaindiaren webgune berria eta sare sozialak.

Euskaltzaindiak bere webgune berria aurkeztu zuen 2018ko urrian. Orduetik, 2019ko urrira bitartean honako bilakaera izan zuen webguneak:

- Erabiltzaileak: % 106ko igoera. 2017-2018: 387.598 -> 2018-2019: 800.116.
- Saioak: % 82ko igoera. 2017-2018: 866.940 -> 2018-2019: 1.580.907.
- Orriak: % 66ko igoera. 2017-2018: 3.946.472 -> 2018-2019: 6.545.504.
- Sare sozialei dagokionez, honako hau izan zen bilakaera 2018ko urria eta 2019ko urria bitartean:
- Twitter: jarraitzaileak - 3.881 (2018-10) -> 4.784 (2019-10).
- Facebook: jarraitzaileak - 2.052 (2018-10) -> 2.927 (2019-10).
- Instagram: jarraitzaileak - 467 (2018-10) -> 726 (2019-10).
- YouTube: jarraitzaileak - 5 (2018-10) -> 208 (2019-10). Jardunaldi akademiako hitzaldi guztiak jarri dira YouTuben eta horiez gain, bestelako ekimenen 45 bideo gehiago igo dira.

Mendeurrenaren balorazioa

Euskaltzaindiak Mendeurrenaren balorazioa egin zuen, [2019ko urriaren 22an, prentsaren aurrean](#). Honako ideia hauek azpimarratu ziren: batetik, Euskaltzaindiak Mendeurrena baliatu nahi izan zuela euskararekin, euskal kulturarekin eta euskal gizarte osoarekin duen konpromisoa berritzatzeko, eta, bide batez, dei zabalago egin ziola euskal gizarte osoari: hain justu, aldi berriari, XXI. mende korapilatsu baina itxaropentsu honi, ilusio berriarekin ekiteko deia, denok ezinbestekoak izanik euskara indartu eta normalizatuko bada.

Bestetik, gizarte eragile publiko eta pribatuekin eginiko elkarlana nabarmendu zen eta, horrezaz gain, Euskaltzaindia etorkizunari begira jarri dela, atzera begira baino. Azkenik, Euskaltzaindia euskarari zerbitzua emateko sortu zela eta etorkizunean ere bokazio horrekin jarraituko duela azpimarratu zen.

Mendeurrenaren balorazioa 2019ko urriaren 25ean, Euskaltzaindiaren Osoko bilkuran ere egin zen.